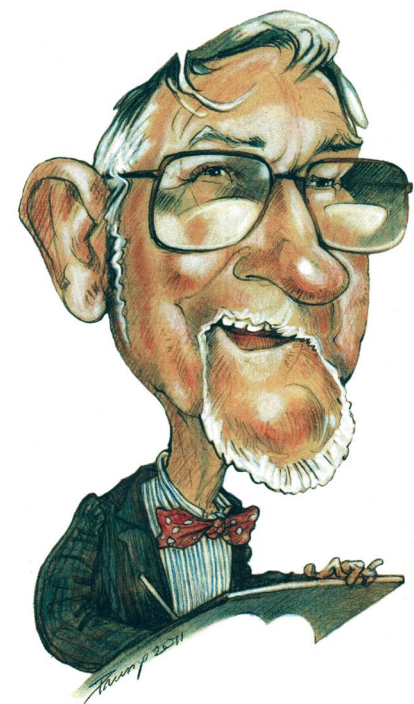


Pilkaja – 5 aastat

Põgus kvantitatiivne analüüs ehk exceldatud *Pilkaja*

Möödunud kuu alguses potsatas tellija postkasti *Pilkaja* 60. number. See tähendab, et see 2011. aasta aprillis **Erki Evestuse** poolt loodud ja alates kaheksandast numbrist **Andrus Tamme** poolt edasi toimetatud Eesti praeguse aja ainuke huumori- ja satiirajakiri on ilmunud juba 5 aastat. Ajakirja



Kalev Pritsu šarž Hugo Hiibusest

kvaliteedi üle peab otsustama lugeja. Loodetavasti leidub meie ajakirjas vaadatavat-loetavat mitmele maitsele. Olen kuulnud kurdetavat, et liiga palju on altpooltvöödnalja, aga ju siis sellele temaatikale leidub kõlapinda? Aga sellest ajakirjast leiab nõudlikuma (?) maitsega huumorisõber ka palju muud – teravd dissidentlikke poliitkarikatuure, absurdi ja lihtsalt häid maailmatasemel filosoofilisi karikatuure meie veel

elavatelt klassikutelt ning noortelt pealetulijatel...

Ent nagu öeldud, kvaliteet jäägu tarbija otsustada. Meie püüame *Pilkaja* viie aasta läbi exceldatud sisust rääkida arvude keeles. Kuna raske on hõlmata hõlmatamat, siis teeme seda esialgu vaid **KARIKATUURI** osas. Õigemini selle tegijate – **karikaturistide** osas. Meid huvitab ennekõike ajakirjas esinemisvõimaluse saanud autorite hulk ja jaotuvus ning nende pildiproduktiooni osakaal...

Statistika koostamisel tekkis muidugi kuhjaga probleeme, mistõttu täpset tulemust on võimatu saada. Esiteks – **autorid**: näib, et toimetuselgi pole täielikku ülevaadet, kui palju neist kasutab pseudonüümi (üht või mitut). Praegu on karikaturistid jagatud kaheks: põhiautorid ja noored. Statistika arvatud noored on nopitud püsirubriigist *Noor nali*. Ent ka põhiautorite hulgas leidub kindlasti hulka noori – arvestades nii

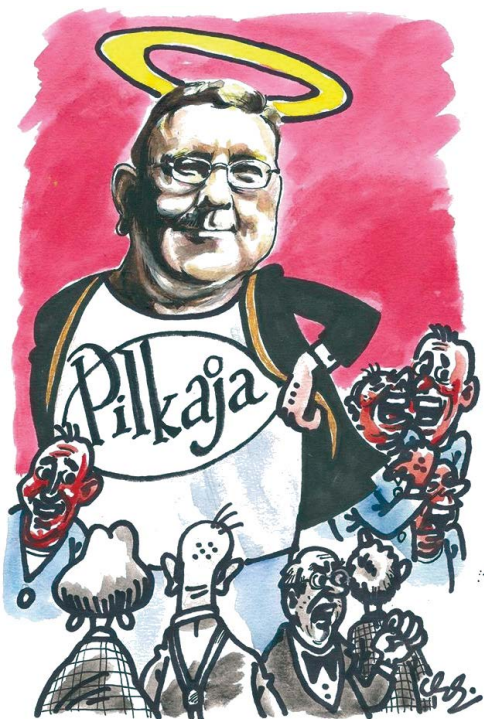


Hugo Hiibuse šarž Eduard Tüürist

nende joonistusstiili kui ka nende produktiooni vähesust (enamikest on esindatud 1-2 pildiga). Põhiautorite hulka ei ole loetud ka karikaturiajalooliste artiklite objekte – nende tööd on lisatud praegusesse statistikas-eraldiarvestusena. Püsirubriigis *Vana nali* leidub palju anonüümseid karikatuure. Välismaist karikatuuri (*Külakosti*) on püütud eesti karikaturist eristada. Teiseks – **karikatuurid**: tänapäeva karikatuur vajaks hädasti süstematiseerimist, mida pole senini tehtud. Mõnele uuele stiilile on raske nimegi leida: lisaks absurdivormidele näiteks – dekoratiivkarikatuur?, veel mingid mujalgi moesolevad fotomontaažid ja kol- laaž-karikatuurid (kuni arvatavasti võõrastele karikatuuridele kohaliku aktuaalse temaatikaga jutumullide lisamiseni?)... *Pilkaja* suhteliselt moodsa ajakirjana sisaldab kogu seda kirjut valikut. Siinses statistikas on kõik need vormivõtted koondatud karikatuuri nimetuse alla. Eristatud on veel kahte klassikalist karikatuurivormi: portreekarikatuuri ehk šarži ja karikatuuririba ehk koomiksit.

Šarži on kahjuks liiga vähe avaldatud. Meie suurepärase šaržimeistri Kalev Pritsu, noore Edgar Salmi ja vanameister Hugo Hiibuse, aga ka uute proovijate potentsiaal on jäänud kasutamata. Koomiksit on noore toimetaja Sven Pärna initsiatiivil noorema vaataja jaoks piisavalt eksponeeritud: algul koguni 2 lehekülge, praegu vähemalt üks lehekülge numbris. Ka koomiksi saatus ja

Enn Ehala šarž Andrus Tamme

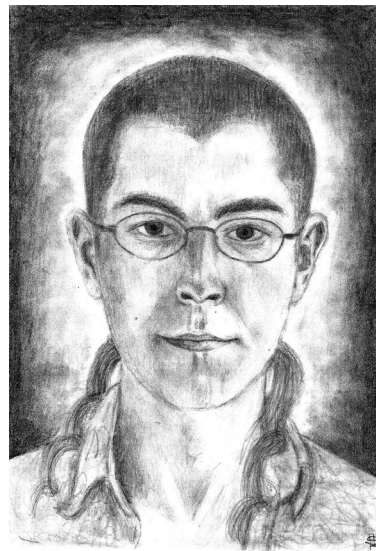


Enn Ehala šarž Andrus Tamme



Hugo Hiibuse šarž Raimo Aasast

Sven Pärna autoportree



Edgar Salmi šarž Erki Evestusest



staatus on praegu problemaatiline. Manga, tõsimeelse piltromaanide ja muude pildiseeriade poolt on kunagise **naljariba** nimega ärastatud (äkki võiks Eestis ametlikult kasutusele võtta Urmas Nemvaltsi leiutatud sõna *koomusk?*). *Pilkajas* seda probleemi õnneks ei ole. Siiski olen ühe pildiga väljütlemise oskust ükskõik kui pikale pildiribale eelistades *Pilkaja* koomiksilehekülgedelt “päriskarikatuuride” sekka välja noppinud mõned Tarmo Tuule & Piia Maiste suurepärase (pikliku kujuga) üksikpildid (koomiksiks jäävad nad edasi raamatu kontekstis). Käesolevas koondkõikuvõttes on kõik karikatuurivormid koondatud ühise numbriga alla.

Nüüd siis, peale pikka sissejuhatust, numbrite ja nimede juurde. Peale korrumtamist ja jagamist, liitmist ja lahutamist jäi **Pilkaja karikaturistidest** sõelale umbes **82 põhiautorit** ja **153 noort** (rubriigist *Noor nali*), seega **kokku 225** naljapilditegijat. Nende poolt on *Pilkajale 5 aasta jooksul sehkendatud* 2173 karikatuuri, ainult 29 šarži ja 379 koomiksit – **kokku 2581** naljažanri üllitist. (Külakostina avaldati ajakirjas 186 välismaist karikatuuri, nende hulgas ka mõned koomiksikud.) Vaataks veidi ka **nimesid** selles statistilises avaldatuse edetabelis. Ainukese autorina ületas 200 avaldatud karikatuuri piiri **Erki Evestus** (219). Sellega on ajakirja kunagine rajaja mitteametliku võidujärjestuse suveräänne liider. Rebimine II ja III koha pärast osutus aga ülitihedaks: vaid kahe karikatuuriga edestas vanameister **Eduard Tüür** (190) aktiivset Eesti Huumoriliidu juhatuse liiget **Priit Koppelit** (188). (Lähikuudel nende omavahelises

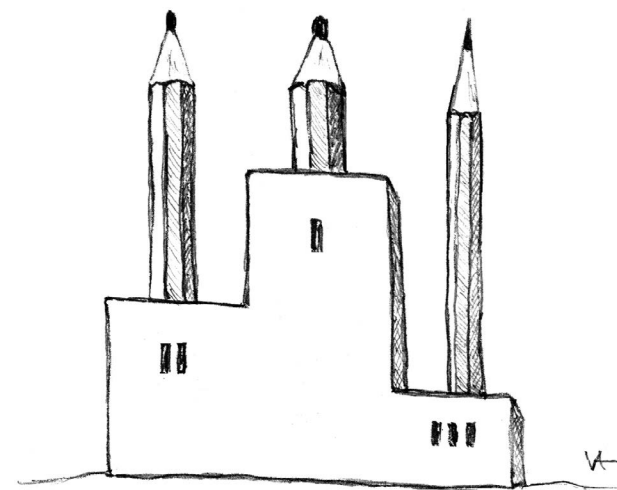
võistluses kohad ilmselt vahetuvad, sest E. Tüür deklareeris juba loometööst loobumist, aga P. Koppelile on selle aasta lõpuni *Pilkaja* tagakaane täitmine tagatud.) Üldse ületas 100 ilmunud karikatuuri piiri vaid **7 autorit**. Kui esimesed kolm olid n.ö. “puhta karikatuuririzhanri” esindajad, siis 4. koht kuulub *Pilkaja* tegevtoimetajale **Sven Pärnale** (163), kelle lemmikžanriks

on koomiks. Viidendaks platseerus Eesti mitmekülgsemaid tippumoriste **Raimo Aas** (126), kelle vaimukatele lopsakates värvides “kollekarikatuuridele” on *Pilkaja* veerud osutunud heaks maandumisplatsiks. (2015. aastal ilmus koguni *Pilkaja* Raimo-Aasa-erinumber (50A) autori 32 karikatuuri ja lugematul hulgal sõnalise huumoriga – selle sisu pole erandi tõttu käesolevale statistikal lisatud ja ega see oleks üldjärjestust ka mõjutanud. Raimo Aas on uhke ka poja Karl Aasa edu üle, kes debüteeris meie ajakirja veergudel alles 2012. aasta veebruarinumbri, aga jõudis praeguseks kokkuvõtteks 40 avaldatud karikatuuriga märkimisväärsele 17.-le kohale (erinumbri arvestamisel koguni 13.-le). Kuuenda koha hõivas oma ropuvõitu musta huumoriga (122 pilti) **Mell Pikk** (pseudonüüm). Vaid ühe karikatuuri võrra vähem (121) ilmus ajakirjas eesti karikatuuri tõelise *grand old man*’i **Hugo Hiibuse** pilapilte. Ülejäänud autorite avaldatud piltide arv jäi alla 100. Kuus neist (keyser (pseudonüüm), Marko Pikkat, Raivo Ots, Tarmo Vaarmets,

on koomiks. Viidendaks platseerus Eesti mitmekülgsemaid tippumoriste **Raimo Aas** (126), kelle vaimukatele lopsakates värvides “kollekarikatuuridele” on *Pilkaja* veerud osutunud heaks maandumisplatsiks. (2015. aastal ilmus koguni *Pilkaja* Raimo-Aasa-erinumber (50A) autori 32 karikatuuri ja lugematul hulgal sõnalise huumoriga – selle sisu pole erandi tõttu käesolevale statistikal lisatud ja ega see oleks üldjärjestust ka mõjutanud. Raimo Aas on uhke ka poja Karl Aasa edu üle, kes debüteeris meie ajakirja veergudel alles 2012. aasta veebruarinumbri, aga jõudis praeguseks kokkuvõtteks 40 avaldatud karikatuuriga märkimisväärsele 17.-le kohale (erinumbri arvestamisel koguni 13.-le). Kuuenda koha hõivas oma ropuvõitu musta huumoriga (122 pilti) **Mell Pikk** (pseudonüüm). Vaid ühe karikatuuri võrra vähem (121) ilmus ajakirjas eesti karikatuuri tõelise *grand old man*’i **Hugo Hiibuse** pilapilte. Ülejäänud autorite avaldatud piltide arv jäi alla 100. Kuus neist (keyser (pseudonüüm), Marko Pikkat, Raivo Ots, Tarmo Vaarmets,



Priit Koppelit fotomanipulatsioon



Viljar Ansko karikatuur

Tarmo Tuule & Piia Maiste ja Antu Ott) küündisid üle 50 avaldatud tööni, teised veel vähemani. Üle 10 töö ilmus *Pilkaja* esimesel viisaastakul ajakirjas kokku vaid 37-l autoril, veel tosinkonnal ilmus rohkem kui 2 tööd. 1-2 karikatuuri ilmus *Pilkajas* sel perioodil umbes 30-l põhiautorite hulka loetud tegijal. Need on enamalt jaolt tundmatute nimedega algajad, kuid leidub ka nimekaid karikaturiste, kelle looming võiks senisest suuremas koguses *Pilkaja* üldpilti rikastada. Vaid ühe karikatuuriga on ajakirjas esindatud ka **Paul Kunman**, tänu kelle pedagoogitegevusele on aga tänaseks *Pilkaja* rubriigis *Noor nali* debüüdivõimaluse leidnud juba **153 noort algajat karikaturisti**...

Viljar Ansko (karikatuuriväljaannete lehitseja) ja **Hiie Ivanova** (revisjonikomisjoni liige)